

Pensii, gaz și criptomonedele. Cum susține Rusia administrația de la Tiraspol

Moldova.org

La sfârșitul lui 2001, Republica Moldova și Federația Rusă semnează Tratatul de prietenie și cooperare, conform căruia nici una dintre părți nu va acorda sprijin pentru regimurile separatiste. În realitate, deși declară permanent în fața Curții Europene a Drepturilor Omului că nu susține administrația de la Tiraspol care încalcă drepturile omului, Rusia continuă să acorde ajutor regiunii din stânga Nistrului.

Ajutor direct – pensiile

Începând cu anul 2008, pensionarii din stânga Nistrului primesc un supliment la pensie de 14,8 dolari,

poreclit și „pensia lui Putin”. Deși acest supliment ar trebui să fie lunar, depinde și cum ajunge această „asistență umanitară” financiară din Federația Rusă, de-a lungul timpului existând perioade când acest ajutor a fost întrerupt.

S-a întâmplat și în vara lui 2014, când presa locală scria că mijloacele financiare destinate plăților pentru această indemnizație nu au ajuns pe conturile protecției sociale. Procesul a fost deblocat în iarna aceluși an, în urma unor vizite bilaterale ale administrației de facto din stânga Nistrului.

În 2021, pe fundalul alegerilor prezidențiale în Republica Moldova și a unor tensiuni între cele două maluri, un grup de deputați ruși propunea un proiect de lege care avea ca prevederi acordarea de „ajutor Transnistriei sub formă de vaccin anti Covid, echipamente medicale și să adopte un regim special pentru accesul produselor din stânga Nistrului pe piața rusească”.

De asemenea, se propunea îmbunătățirea mecanismului privind asigurarea cetățenilor ruși din stânga Nistrului cu pensii, conectarea regiunii la sistemul de plată „Mir” pentru asigurarea locuitorilor ruși ai regiunii cu garanții sociale. Rusia pretinde că în regiunea din stânga Nistrului locuiesc peste 200 de mii de cetățeni. În același timp, la scrutinele electorale organizate de Federația Rusă pe teritoriul necontrolat, participau între 55 și 77 de mii de cetățeni ruși.

Acordarea pensiilor este practic una din formele de ajutor direct acordat locuitorilor acestei regiuni, fiind oferite atât pentru cetățenii ruși, cât și pentru locuitorii fără cetățenia FR, sub formă de supliment.

Ajutor indirect – gazul

În perioada când moldovenii din dreapta Nistrului au aflat că vor plăti cel mai mare preț din istorie – 11,08 lei pentru un metru cub de gaz, locuitorii din stânga Nistrului achitau un tarif de 10 ori mai mic. Prin urmare, cei care consumă până la 500 de metri cub de gaz lunar achită echivalentul a 92 de bani în „valuta” locală, iar cei care consumă peste 500 de m³ ar urma să achite echivalentul a 1 leu și 25 de bani.

Asta se întâmplă datorită un aranjament de la sfârșitul anilor '90 ce implică compania S. A MoldovaGaz, care a stabilit proporțiile acționarilor în organizație: 50% către Gazprom, 35,33% pentru Agenția Proprietății Publice a Republicii Moldova, 13,47% pentru Tiraspoltransgaz și restul – altor persoane fizice și juridice. Totodată, deși MoldovaGaz se face responsabilă de livrarea pe tot teritoriul țării, inclusiv pe malul stâng, efectiv, doar partea dreaptă a fost „facturată la zi”, încă din 1994. Iar consumul regiunii separatiste este contabilizat de MoldovaGaz și trecut la categoria datoriilor.

În 2021, datoria la gaz a teritoriului din stânga Nistrului era de 7,2 miliarde de dolari, iar a teritoriului din dreapta, cu tot cu dobânzi, era de aproape 10 ori mai mică. Însă unica discuție curentă este legată de datoria de 10 ori mai mică, pe care Gazprom solicită a fi achitată.

Regiunea din stânga Nistrului consumă, în medie, circa 2/3 din gazul care vine în Republica Moldova. Deși e mai mică după numărul populației, în regiune există o serie de combinate mari, consumatoare de resurse naturale. Anume asta este cheia finanțării regimului separatist, potrivit mai multor analize realizate din 2017 până în prezent de experții Sergiu Tofilat și Victor Parlicov.

MoldGRES (cunoscută ca și Centrala Electrică de la Cuciurgan) este alimentată cu gaze din Rusia și vinde energie electrică inclusiv în partea dreaptă a Nistrului, constituind

aproximativ 60% din energia electrică consumată de moldoveni. Respectiv, gazul aproape gratuit sau la preț simbolic, oferit inclusiv companiilor din stânga Nistrului, care, la rândul lor, vând serviciile la preț de piață, sunt o formă de finanțare a regiunii facilitată de Rusia, dar pe banii moldovenilor.

„Noi achitam facturile pentru energie electrică la operatorii noștri, aceștia plăteau costul energiei către MoldGRES, iar ultima achita costul gazului către Tiraspoltransgaz. Iar de acolo banii ajungeau tot în bugetul regiunii”, mai afirmă Tofilat.

„Rusia nu le dă bani direct, dar, în schimb, le dă gaz pe gratis. Prin vânzarea acestui gaz consumatorilor din regiune, inclusiv nouă, sub formă de energie produsă de centrala electrică MoldGRES, Tiraspolul colectează banii ca să finanțeze regimul separatist. Pot spune că Gazprom folosește MoldovaGaz pentru a legaliza finanțarea separatismului”, afirmă Sergiu Tofilat.

Această schemă de finanțare vine cumva la limita încălcării Articolului 5 din tratatul de Prietenie Moldova-Rusia, care spune că „Fiecare dintre înaltele Părți Contractante se va abține de la orice acțiuni, care ar cauza prejudicii celeilalte înalte Părți Contractante, suveranității, independenței și integrității ei teritoriale. Părțile condamnă separatismul sub toate formele lui de manifestare și se angajează să nu sprijine mișcările separatiste.”

Totodată, din 2006, Tiraspolul acumulează puținii bani strânși din facturi pe așa-numitul „cont de gaz”. Doar că acest cont este folosit de administrația din stânga Nistrului pentru alte plăți, precum cele sociale (pensii și indemnizații).

Profitabil pentru ambele părți

Într-un [studiu](#) făcut pentru fundația „For Free Russia” în 2021, experții Sergiu Tofilat și Victor Parlicov au calculat că între 2007 și 2015 regiunea separatistă a primit „subvenții” de 6 miliarde de dolari sub formă de consum de gaz, dintre care cel puțin 1,3 miliarde (sau aproximativ 48% din PIB) au ajuns în bugetul regiunii separatiste.

Însă, în ultimii ani consumul de electricitate a regiunii din stânga Nistrului a crescut substanțial, după cum arată investigația [„Criptorepublica”](#) a jurnaliștilor de la anticorupție.md. Dacă în 2017 consumul regiunii era de 1250 KW/h, doi ani mai târziu acesta era estimat la 2500. Asta se întâmplă din cauza existenței în mai multe orașe a așa-numitor „ferme de criptomonede”, legalizate în 2018 printr-o ajustare a legislației locale.

Altfel spus, energia electrică accesibilă, produsă din gaz ieftin, produce criptomonede, care constituie o formă de profit pentru regiune, dar și pentru oamenii de afaceri afiliați Kremlinului. Minarea de criptomonede nu este specifică doar pentru Transnistria, dar a apărut și în regiuni cu statut incert și disputat, precum cele două republici separatiste din Donbas, Abhazia sau peninsula Crimeea.

Susținerea politică

Susținerea regiunii transnistrene a fost confirmată și de mai multe hotărâri anterioare ale Curții Europene. Dar, în primul rând e vorba de hotărârea CtEDO pe cauza Ilașcu, Curtea constatând în 2004 influența Rusiei și sprijinul acordat regiunii transnistrene, dar și deciziile în privința [încălțării dreptului la educație](#).

„Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO) în cauzele transnistrene este, de fapt, esențială pentru

procesul de promovare și protecție a drepturilor omului în regiunea transnistreană”, consideră avocatul Promo-Lex, Pavel Cazacu.

Potrivit Curții, gradul înalt de dependență al regimului de la Tiraspol față de sprijinul Rusiei este un element fundamental ce permite ca Rusia să fie considerată o forță care a exercitat și continuă să exercite un control efectiv și o influență decisivă asupra regimului de la Tiraspol. „Deci, atât timp cât Rusia va sprijini și va controla regimul de la Tiraspol, aceasta se va face responsabilă și de încălcarea drepturilor omului în stânga Nistrului”, a menționat Pavel Cazacu.

Acesta a ținut totuși să precizeze că hotărârea nu absolvă de responsabilități nici pe autoritățile din Chișinău: „Autoritățile constituționale ale Republicii Moldova trebuie în continuare să depună maxim efort și să uzeze de toate pârghiile legale pentru a stopa abuzurile drepturilor omului din stânga Nistrului și, în același timp, să sancționeze persoanele responsabile”.

Acest material a fost elaborat în cadrul proiectului „Promovarea Drepturilor Omului în Transnistria”, implementat de Asociația Promo-LEX cu suportul financiar oferit de National Endowment for Democracy.